

Αιμιλία Καραλή

Το [νέο μυθιστόρημα του Βασίλη Τσιράκη](#) (εκδ. Τόπος, 2019) εστιάζει πάλι στα ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν την νεότερη ελληνική ιστορία, με κέντρο την Βόρεια Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα την Θεσσαλονίκη. Σταθερό δομικό υλικό και του νέου έργου του συγγραφέα είναι τα ιστορικά στοιχεία.

Πραγματικά γεγονότα, ντοκουμέντα, αυθεντικές μαρτυρίες αποτελούν την ραχοκοκκαλιά του και λειτουργούν σαν τρύπες ή φωλιές του χρόνου απ' όπου γεννιούνται, δρουν,

ερωτεύονται, νικούν και ηττώνται οι χαρακτήρες που συνθέτουν την πολυπρόσωπη αφήγηση. Ο ιστορικός χρόνος εμπλέκεται με τον καιρό -το κρύο, την ζέστη, την βροχή, την συννεφιά, την λιακάδα- κι έτσι τα πρόσωπα του μυθιστορήματος ζουν, αναπνέουν, αισθάνονται την ιστορία όπως και την καθημερινή τους ζωή.

Η αφήγηση ξεκινά με την αναφορά στην δολοφονία του Γιάννη Ζεύγου στις 21 Μαρτίου του 1947 στην Θεσσαλονίκη. Με αφορμή το γεγονός αυτό παρουσιάζονται μερικά από τα βασικά πρόσωπα της ιστορίας ως άμεσοι ή έμμεσοι μάρτυρες. Ο συγγραφέας εστιάζοντας στις ιστορίες τους επεκτείνει τον χρόνο της ιστορίας -με την μορφή νύξεων- προς τα πίσω από την εκστρατεία στην Ουκρανία του 1919 και την προσφυγιά των Ελλήνων της Οδησσού ως τα νεότερα γεγονότα που σημάδεψαν τον τόπο.

Στην πορεία της αφήγησης οι διαδρομές των πρωταγωνιστών εξακτινώνονται στο αλβανικό μέτωπο του 1940, περνούν στην εθνική αντίσταση, αναπλάθουν γεγονότα που δεν είναι ευρέως γνωστά, αποτυπώνουν την σκληρότητα του εμφύλιου, την φρίκη των εξοριών, τις πολιτικές γραμμές των αντίπαλων παρατάξεων, την κατάσταση της πολιτικής προσφυγιάς, την εξέγερση του Μάη του '68 και φτάνουν στα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Μέσα σε όλο αυτό το διάστημα αναδεικνύονται στάσεις και τάσεις ανθρώπων, η καθημερινότητα αλλά και οι κρίσιμες αποφάσεις που κλήθηκαν να πάρουν.

Σταθερή είναι η στάση των ανθρώπων που ανήκουν στην μίζερη ελληνική αστική τάξη: απατεώνες, δωσίλογοι, αυταρχικοί και εκδικητικοί, δουλοπρεπείς στους κάθε φορά «αφέντες» τους, αδίστακτοι και έτοιμοι να συνεργαστούν με τον οποιοδήποτε τους εξασφάλιζε δύναμη, πλούτο και εξουσία εξοντώνοντας πολύμορφα όσους τους αντιστέκονται. Ίσως τον πιο εύστοχο χαρακτηρισμό για την ποιότητά των πολιτικών εκπροσώπων της μπορούμε να τον δούμε στην έκθεση του Πολ Πόρτερ απεσταλμένου του Τρούμαν που παρατίθεται στο βιβλίο: «μια ιεραρχία ατομιστών πολιτικών χωμένων ως τα μπούνια στη διαφθορά και απασχολημένων με τον προσωπικό τους αγώνα για εξουσία, ώστε δεν έχουν καν χρόνο να ασχοληθούν με την οικονομία της χώρας». Στην αναζήτηση του κέρδους αναλαμβάνουν και την ισοπέδωση της αρχιτεκτονικής ιστορικής κληρονομιάς της πόλης. Η αντιπαροχή, το τσιμέντο, οι πολυκατοικίες δεν χρησιμεύουν ως μέσα και για την ιστορική λήθη, το ξαναγράψιμο της ιστορίας με τους όρους των νικητών του Εμφυλίου.

«Οι αλώβητοι» είναι ένα έργο που αξίζει να μελετηθεί πολύ και βαθιά για όλα όσα καταθέτει, για εκείνα που δηλώνει κι εκείνα που υπαινίσσεται.

Ευμετάβλητη και ασταθής παρουσιάζεται η ζωή της πλειοψηφίας των υπόλοιπων χαρακτήρων του έργου. Ο συγγραφέας ξεδιπλώνει ένα πολύχρωμα φάσμα ανθρώπων που συμμετέχουν στα γεγονότα της ιστορίας με αυθεντικότητα. Αγωνίζονται, υποχωρούν, προδίδουν, συμβιβάζονται, απολογούνται, αρνούνται το παρελθόν τους, βολεύονται. Λίγοι είναι εκείνοι και εκείνες που διατηρούν ή αποκτούν την αξιοπρέπειά τους. Μπορεί ο τίτλος του βιβλίου να είναι «Οι αλώβητοι» (εύρημα του συγγραφέα ότι βάζει μια ηρωίδα του να γράφει μυθιστόρημα με τον ίδιο τίτλο), όμως είναι πολύπλευρα λαβωμένοι. Τραυματισμένοι από την εξουσία, τους παλιούς φίλους και συντρόφους, από τις στροφές της ιστορίας. Στέκονται όμως όρθιοι γι' αυτό και αλώβητοι μέσα στις θύελλες, τις ήττες, τις δυσκολίες. Είναι πάντα έτοιμοι να αντιμετωπίσουν όπως «πρέπει» τον θρίαμβο και την ταπείνωση, την νίκη και την ήττα. Τόσο προβλέψιμοι όσο και απρόβλεπτοι.

Οι αφηγηματικές αρετές του Βασίλη Τσιράκη είναι κατά πολύ βελτιωμένες στο τελευταίο του βιβλίο. Δεν είναι εύκολο να διαχειριστεί κάποιος όλα αυτά τα γεγονότα με το πλήθος των λεπτομερειών ούτε να αποφύγει τον κίνδυνο ενός διδακτισμού. Ο συγγραφέας «αφήνει» κάθε χαρακτήρα να μιλήσει με την δική του φωνή, σε όποια πλευρά της ιστορίας και αν ανήκει. Αυτό προσδίδει μια ιδιαίτερη αυθεντικότητα στο έργο του και έναν βαθύ ρεαλισμό. Δεν είναι μόνο το γλωσσικό ιδίωμα και οι εκφραστικοί τρόποι τους -όχι πάντοτε αναμενόμενοι με βάση στερεοτυπικά κριτήρια- που χρησιμοποιούν. Είναι το ήθος που αποπνέουν, η αποστροφή ή η συμπάθεια που προκαλούν με βάση τα λόγια και τις πράξεις τους και όχι από την παρέμβαση του συγγραφέα ή του αφηγητή. Ο Τσιράκης δεν εκβιάζει συναισθήματα, αφήνει τους ήρωές του να τα δημιουργούν.

«Οι αλώβητοι» είναι ένα έργο που αξίζει να μελετηθεί πολύ και βαθιά για όλα όσα καταθέτει, για εκείνα που δηλώνει κι εκείνα που υπαινίσσεται. Κυρίως από όσους παρά τις «λαβωματιές» ή -μάλλον- λόγω αυτών εξακολουθούν να αντιστέκονται και να επιμένουν σε μια άλλη τροπή της ιστορίας, σε μια άλλη στροφή της κοινωνίας.

Πηγή: prin.gr